

Андрій Колесніков
канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності
Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І СУСПІЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО

В умовах загострення структурної кризи питання соціальної стабільності суспільства постають як ніколи гостро. Населення країни постійно перебуває в режимі очікування вирішення найбільш болючих соціальних проблем, кількість яких все збільшується. В цей період виникла якісно нова для новітньої історії України проблема соціальної безпеки учасників АТО. Низька реальна захищеність їх державними органами становить проблему не лише для самих військових, але і загрозу для остаточного несприйняття населенням ефективності багатьох державних інституцій юридичної, фінансової та соціальної спрямованості.

Більшість військовослужбовців не здатні самотійно повернутися в систему соціально-економічних відносин і потребують суттєвої допомоги. З іншого боку допомоги потребують члени сімей учасників АТО.

Перше з чим стикаються військовослужбовці це продовження сприйняття навколишнього світу через призму продовження військового конфлікту. В даному вимірі мають місце ряд емоційних та фізичних реакцій, зокрема безсоння, проблеми з травленням, загострення існуючих захворювань, порушення сну, апатія, загострення збудливості на зовнішні подразники, депресія. З іншого боку може проявлятися нав'язливі переконання про необхідність рівня власної безпеки.

Наразі не існує (не досліджено/не оприлюднено) статистичних даних щодо динаміки фактів проявів видозмінених реакцій демобілізованих учасників АТО.

Методи соціально-психологічної допомоги учасникам АТО розглядаються на науково-теоретичному [3] та практичному рівнях. Різноманітні психологічні тренінги і програми реалізуються на державному рівні та силами громадських організацій.

Психологічна реабілітація демобілізованих учасників АТО на державному рівні в Україні включає проходження низки оздоровчо-профілактичних заходів в санітарно-курортних закладах. Разом з тим, у світовій практиці застосовується більш комплексний підхід через конструктивний і консультаційну роботу не лише з бійцями, але й з їхніми сім'ями, друзями, колегами.

Окремої уваги заслуговує соціальна адаптація на мирній території в новому для себе статусі військовослужбовця. Така адаптація також відбувається в кількох напрямках. Перш за все це вміння використовувати ті нові соціально-економічні можливості, які надає статус військовослужбовця та здатність відстояти право на їх отримання.

На державному рівні вирішення проблем соціальної адаптації та економічного захисту учасників АТО покладені на Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції. Частково військовослужбовці намагаються вирішувати проблеми власними силами. 17 березня 2016 року у приміщенні сектору департаменту масових комунікацій Держпрому проведені перші загальні збори офіційно зареєстрованих громадських організацій ветеранів АТО. У зборах взяли участь 8 громадських об'єднань. Під час зустрічі обговорені основні найбільш гострі питання, з якими стикаються ветерани АТО під час повернення до мирного життя, – це оформлення пільг, виділення земельних ділянок, допомога сім'ям загиблих учасників АТО ті інші [1].

Потребують нагального вирішення проблеми медичного забезпечення колишніх військовослужбовців. Так, відповідно до інформації щодо моніторингу учасників АТО, які потребують або забезпечені технічними та іншими засобами реабілітації станом на кінець лютого 2016 року досліджено

стан лише 433 учасників АТО, з яких 168 забезпечено протезуванням, і ще 128 його потребують [1]. Навіть зважаючи на незначну кількість обстежених реальну глибину проблеми можна простежити.

Вирішенням проблем юридичного спрямування зайнялася асоціація правників України, представники якої задекларували запуск нового проекту “Правова допомога учасникам АТО”. В рамках даної ініціативи планується залучити досвідчених і професійних юристів та адвокатів які згодні на безоплатній основі надавати правову допомогу військовослужбовцям [2].

В межах суспільного напрямку важливою є проблема професійної адаптації. Часто при поверненні з зони АТО військовослужбовці втрачають місце роботи через високу конкуренцію працівників на ринку праці. Наразі державної програми працевлаштування такої категорії людей нема, що тільки погіршує їх психологічний стан. З іншої сторони при поверненні в трудовий колектив існує постійна загроза відстороненості, проблеми підпорядкування, послаблення інтелектуальних процесів та інші. Згадані вище заходи соціально-психологічної реабілітації частково вирішують проблему, однак вона є занадто складною щоб повністю її усунути за допомогою виключно короткотермінових реабілітаційних заходів. Цей напрямок суспільної адаптації потребує більш активного функціонування ряду соціальних програм на зразок “Воїну – гідна праця”. Команда проекту займається оцінкою та забезпеченням умов, необхідних для повернення на попереднє або працевлаштування на інше місце роботи воїнів з інвалідністю, отриманою внаслідок поранень під час участі в АТО.

Вирішення проблем учасників АТО на сьогодні є яскравим індикатором здатності суспільства йти соціальноорієнтованим шляхом і передбачати свою безпеку і захищеність через призму усесторонньої турботи про військовослужбовців.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Координаційного центру з надання правової допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legalaid.gov.ua/ua/>

3. Мульована Л. І. Методи психологічної допомоги учасникам АТО / Л. І. Мульована // Молодий вчений. – 2014. – № 10. – С. 114-116.